

Домбровська С. О.

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету, Одеса, Україна, sonyadombr@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5589-7837>

СУЧАСНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність і необхідність формування фінансової грамотності населення України. Підкреслено важливість становлення фінансової грамотності молодого населення країни, особливо здобувачів вищої освіти як потенційних носіїв та передавачів знань і навичок наступним поколінням. Наведено показники індексу фінансової грамотності населення України за віком, статтю, рівнем освіти й місцем проживання. Виявлено, що саме молоде населення найбільше потребує знань та навичок із фінансової грамотності й раціональної фінансової поведінки. Проаналізовано причини низьких показників індексу фінансової грамотності молодого населення України, основними з яких є дефіцит інформації, знань і навичок із фінансової грамотності, отриманих у сімейному колі та в закладах освіти. Обґрунтовано важливість впровадження фінансової грамотності як освітньої компоненти для здобувачів вищої освіти. Описано роль і місце викладача в закладах вищої освіти в контексті формування фінансової грамотності здобувачів. Наведено основні концептуально-методологічні та практичні проблеми й суперечності інтеграції фінансової грамотності в пізнавальний процес здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: економічна соціалізація, фінансова грамотність, підвищення рівня фінансової соціалізації, економічні науки, здобувач вищої освіти.

JEL classification: G10, G20, I25.

DOI: 10.32987/2617-8532-2022-3-5-14.

Соціально-економічний розвиток України, з притаманними йому динамічними процесами й волатильністю, потребує синхронного галузевого розвитку економічної та соціальної сфер, удосконалення функціонування державних інституцій і покращення підготовки фахівців відповідних галузей економічної діяльності. На стан розвитку національної економіки істотно впливає рівень фінансової грамотності населення, який забезпечується економічною освітою та захистом прав споживачів фінансових послуг. Тому сьогодні

досить актуальним є формування фінансової грамотності, починаючи саме з молодого населення, у чому й полягає завдання вищої економічної освіти.

Питаннями розвитку фінансової грамотності населення України присвячено праці таких учених, як О. В. Бречко [1], Т. О. Гаврилко, М. М. Довгань [2], Є. Ю. Щьокіна, Н. О. Черепанова, О. А. Гужва [3] та ін. Попри їхній вагомий доробок, досі нерозв'язаною залишається проблема низької фінансової грамотності більшості населення України.

© Домбровська С. О., 2022

Метою статті є дослідження стану фінансової грамотності населення України, а також розроблення напрямків підвищення її рівня. У зв'язку з цим основне завдання полягає в систематизації даних щодо фінансової обізнаності населення нашої країни та вдосконалення заходів із покращення його фінансової грамотності.

У процесі дослідження використано наукові методи пізнання, що базуються на системному підході до розв'язання поставлених завдань. Для досягнення мети та отримання результатів дослідження застосовано низку загальних і спеціальних наукових методів, а саме: діалектичний; монографічний (при опрацюванні наукових публікацій); системного аналізу (при дослідженні стану фінансової грамотності населення країни); метод аналогій та порівнянь (при дослідженні практики з навчання населення фінансової грамотності); комплексного аналізу (при формуванні висновків і пропозицій щодо розв'язання поставлених завдань) та ін.

Фінансова грамотність є доволі складним поняттям та включає осмислення основних фінансових концепцій, раціональне використання економічної інформації, прийняття ефективних управлінських рішень, забезпечення економічної безпеки людини й підвищення добробуту населення. Здобувачі вищої освіти можуть поліпшити свою фінансову грамотність шляхом отримання знань про раціональне прийняття рішень щодо витрат і заощаджень, про ефективне застосування відповідних фінансових інструментів та основні етапи формування бюджету. Зазначені знання допоможуть їм

адаптуватися до мінливих соціально-економічних і політичних умов.

Фінансова грамотність спрямована на розв'язання проблеми бідності, зниження економічних ризиків, вирішення питання непомірного боргового навантаження й зростання дохідності домогосподарств і підприємців [1, с. 130].

Для здобувачів вищої освіти фінансова грамотність уможливорює ефективне використання знань та навичок в управлінні фінансовими ресурсами з метою досягнення власного фінансового добробуту. На основі засвоєного матеріалу щодо існуючих фінансових продуктів здобувач зможе приймати раціональні рішення про фінансові послуги, правильно оформляти фінансові й податкові документи, ознайомитися й користуватися онлайн-банкінгом і онлайн-платежами, навчитись управляти коштами, розраховувати бюджет, збагнути особливості кредитування, страхування та розумітися на інших фінансових питаннях.

Окрім того, підвищення фінансової грамотності дає змогу здобувачам:

- сформувати систему знань про соціально-економічні відносини;
- набути первинних навичок раціонального розподілу доходів;
- приймати виважені фінансові рішення;
- відповідально ставитися до фінансових зобов'язань і боргів;
- уміло заощаджувати гроші;
- виховати соціальні й особистісні риси та ціннісні орієнтири для раціональної поведінки в економічній сфері;
- розуміти власні бажання й співвідносити їх із можливостями сімейного бюджету;

- розвинути увагу та уяву, уміння шукати й знаходити нові рішення та підходи до певної ситуації;

- застосовувати практичні поради для вирішення конкретних питань;

- навчитись аналізувати, порівнювати, інтегрувати, узагальнювати, визначати основне, аргументувати власну думку, працювати в команді;

- розвинути самостійність і відповідальність за власні рішення й дії.

Фінансова грамотність розвиває у здобувачів вищої освіти підприємливість, ініціативність, здатність користуватися можливостями, реалізовувати власні ідеї, формувати суспільні цінності, брати активну участь у суспільному житті, управляти власним життям і кар'єрою, розв'язувати фінансові проблеми.

Викладач закладу вищої освіти не має права виступати в ролі фінансового консультанта, радника, посередника та не може давати певні фінансові рекомендації особистого плану (для цього є фінансові й інвестиційні радники, професійні учасники фінансового ринку, які мають ліцензію на провадження відповідної діяльності). Водночас він може надати здобувачам інформацію та матеріали про:

- будову системи фінансових послуг;

- можливості й ризики фінансового сектору;

- способи захисту прав споживачів фінансових послуг;

- фінансову систему, її взаємозв'язок з іншими економічними компонентами та суспільними відносинами;

- механізм прийняття самостійних і свідомих фінансових рішень;

- можливості звернення до професійних консультантів;

- саморозвиток та самонавчання;

- користування інформаційними, довідковими, електронними ресурсами;

- отримання електронних послуг у сфері фінансових відносин;

- взаємозв'язок фінансової грамотності з бюджетною, муніципальною, податковою й пенсійною сферами.

Крім того, викладач повинен мати навички раціональної фінансової поведінки, бути грамотним і дотримуватися правил такої поведінки. Саме викладач як носій знань та високих соціальних норм поведінки посідає важливе місце у формуванні фінансової грамотності: від його думки й учинків безпосередньо залежить розвиток світогляду здобувачів освіти.

Про сучасний стан фінансової грамотності свідчать певні показники. Так, індикатором фінансової грамотності слугує індекс фінансової грамотності Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), який складається з балів за певні фінансові знання (про інфляцію, проценти); ставлення до фінансових питань (про коротко- й довгострокове мислення); фінансову поведінку (про фінансове планування, здійснення заощаджень) [4].

Згідно з опитуванням, проведеним у 2018 р. за участі USAID, за індексом фінансової грамотності населення (11,6 бала) Україна посідала останнє місце серед усіх країн, що брали участь в опитуванні [5]. Особливо низький рівень фінансової грамотності зафіксовано серед молодого покоління українців, які зазначили, що їм надзвичайно бракує знань і навичок у сфері фінансів, адже ні в школі, ні в сімейному колі їх цього не навчали. Між тим підвищення фінансової грамотності розв'язує

як проблеми економічної освіти здобувачів, так і освітні проблеми категорії дітей-сиріт, які часто не мають змоги набути навичок планувати власний бюджет.

Відтоді відбулися певні позитивні зміни, й у 2021 р. індекс фінансової грамотності населення України дорівнював уже 12,3 бала (за даними дослідження «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021 році», виконаного в рамках проєкту USAID «Трансформація фінансового сектору» у співпраці з Національним банком України) [6]. Спостерігається покращення всіх компонентів індексу: зросли фінансові знання, поліпшилися фінансова поведінка, ставлення до фінансових питань, отже, є чималий потенціал подальшого підвищення індексу. Отриманий показник становить лише 58 % максимального значення індексу, що дорівнює 21 бал, та водночас є меншим від мінімального

цільового рівня, рекомендованого ОЕСР, а саме 14 балів [4]. Сьогодні Україна перебуває на одному рівні з такими країнами, як Хорватія й Болгарія, випередивши Грузію, Італію та Румунію (рис. 1).

Найвищий рівень фінансової грамотності зафіксовано серед українців віком 25–34 і 30–59 років. А ось найменш фінансово обізнаними категоріями населення виявилися молодь віком 18–19 років та люди старшого покоління віком від 60 років (рис. 2).

Населення України віддає перевагу короткостроковим планам і поточним витратам, а не заощадженню грошових коштів. Близько 52 % українців заощаджують кошти в короткостроковій перспективі, при цьому не враховуючи ефективніші альтернативні способи примноження капіталу, якими наразі можна скористатися завдяки різним фінансовим організаціям. Разом із тим за статтю індекс фінансової грамот-

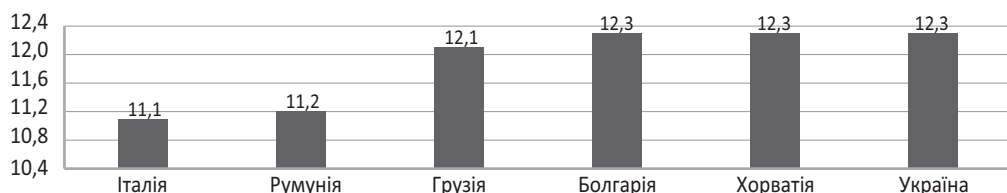


Рис. 1. Індекс фінансової грамотності населення різних країн у 2021 р., балів
Побудовано автором за: [6].

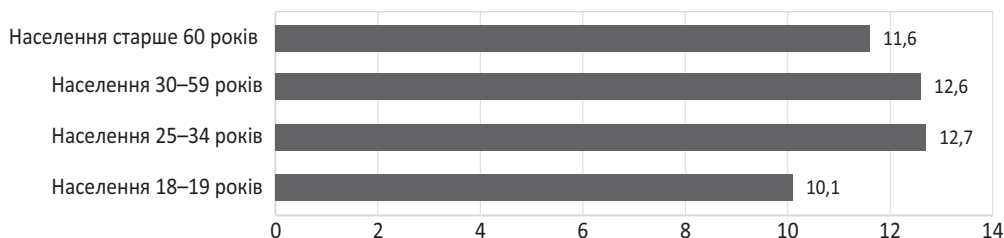


Рис. 2. Індекс фінансової грамотності населення України різних вікових категорій у 2021 р., балів

Побудовано автором за: [6].

ності істотно не відрізняється: у 2021 р. для чоловіків він становив 12,3 бала, а для жінок – 12,2 бала.

Варто відзначити існування чималого розриву за рівнем фінансової грамотності між жителями міст і сіл: для перших індекс становить 12,6 бала, а для других – лише 11,8 бала. Крім того, рівень фінансової грамотності істотно залежить від наявності освіти: більший індекс фінансової грамотності в тих, у кого вищий рівень освіти (рис. 3).

В Україні 79 % громадян готові навчатися розпоряджатися власними коштами вже в шкільні роки [7]. Вагомим кроком у напрямку розвитку економічної соціалізації є викладання нових предметів з основ фінансової грамотності й підприємницької діяльності в закладах загальної середньої освіти. Це дасть змогу учням ознайомитися з особливостями грошей, податків, доходів та витрат і взагалі навчитись елементарного управління власним бюджетом.

Національний банк України представив стратегію підвищення фінансової грамотності населення на національному рівні, основними напрямками якої є: формування фінансової (кредитної, податкової, пенсійної) культури; сприяння здобуттю знань щодо довгострокового фінансового планування, розроблення власного бюджету, економії коштів і управ-

ління боргами [7]. З метою реалізації цієї стратегії НБУ створив освітній центр та комунікаційну платформу й закликає органи державної влади, різних учасників ринку, а також суспільство об'єднати свої сили та можливість. НБУ прагне навчити адаптуватися до сповненого викликів і динамічних змін реального життя, створити умови для покращення особистого фінансового стану громадян через формування сучасної фінансової культури. Безперечно, це довгий і тернистий шлях, проте, якщо не ступити на нього, ми й надалі посідаємо останні місця в рейтингах.

У свою чергу, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб запустив проєкт із підвищення рівня фінансової грамотності українців для всіх вікових категорій, щоб навчити громадян того, як раціонально планувати використання власних коштів, підвищити рівень свого добробуту, досягти фінансової незалежності. Проєкт реалізується шляхом проведення різноманітних тренінгів, заходів і турнірів. Також планується створити 1500 клубів із розвитку фінансової грамотності та запровадити курс «Сімейний радник», метою якого є навчання дорослого населення для подальшого передання знань молодому поколінню [8].

Такі проєкти допоможуть отримати інформацію про підходи до заро-



Рис. 3. Індекс фінансової грамотності населення України за рівнем освіти у 2021 р., бали

Побудовано автором за: [6].

бітку коштів, навчать розмежовувати фріланс і роботу звичайного працівника, відрізнити підприємницьку й фінансову діяльність, оцінювати перспективи розвитку в певних сферах, сприятимуть усвідомленню громадянами необхідності здобуття вищої освіти та виходу на міжнародний ринок. Завдяки цьому населення зможе раціонально планувати власні витрати й ефективно контролювати свої доходи. Наразі ж, за статистичними даними, лише 37 % населення вміють раціонально розпоряджатися власним капіталом.

Варто зауважити, що зазначені проекти актуальні не лише для незаможних громадян, а й для тих, хто має досить високі доходи. За результатами опитування у 2021 р. методом CAPI (*Computer Assisted Personal Interviewing*), у майбутньому пенсійному забезпеченні впевнений кожний п'ятий українець. Саме населення з низьким рівнем доходів сподівається на державну пенсію, а громадяни з вищими доходами розраховують на власні заощадження, пролонгацію трудової діяльності після настання пенсійного віку або ж на інші альтернативні способи отримання коштів.

Отже, громадяни мають змогу навчитися того, як і куди можна інвестувати власні кошти, навіщо користуватися послугами банків, які переваги надає страхування життя й здоров'я, як уникнути різноманітних схем шахраїв. Особливо актуальним є останній пункт, що включає обізнаність не лише щодо того, як не втратити кошти через сумнівні транзакції, а й того, як раціонально використовувати різні інструменти для мінімізації рівня фінансових ризиків,

як захистити гроші та які види страхування доступні. Це досить важливо, адже у 2021 р. близько 100 тис. українців втратили свої кошти і стали жертвами шахраїв через власну фінансову безграмотність.

Вважається, що програми й проекти з підвищення фінансової соціалізації повинні бути орієнтовані переважно на громадян віком від 18 до 24 років – це сприятиме пришвидшенню темпів економічного зростання країни, а отже, й зростанню добробуту населення України.

Для спрощення процесу фінансової соціалізації рекомендується розглядати питання, пов'язані з особливостями заробітку грошей, раціональним використанням власних коштів, вибором найкращих способів накопичення та примноження власного капіталу, гарантуванням фінансової безпеки.

Здобути знання з фінансової грамотності доволі легко, а от навчитися застосовувати їх у реальному житті не так просто, на це потрібен час.

Фінансова грамотність – це певний досягнутий рівень знань, тож не варто плутати її з фінансовою освітою, яка являє собою перманентний, безперервний процес пізнання. Якщо здобувач вищої економічної освіти розуміє механізм бюджетування, заощадження та розрахунку процентів, це свідчить про певний рівень його фінансової грамотності, а навички застосування таких знань на практиці – про якісну економічну освіту. Фінансова грамотність є умовою підвищення рівня життя, забезпечує впевненість у майбутньому, стабільність, а також процвітання економіки, суспільства загалом [9, с. 92]. Крім того, вона виступає невід'єм-

ною складовою соціального й життєвого досвіду людини, від якості якої залежить ефективність захисту прав споживачів фінансових послуг і розвиток національної економіки [10, с. 182]. До того ж фінансова грамотність населення сприяє залученню коштів громадян в економіку, розвитку конкуренції на фінансових ринках та зміцненню фінансової стабільності [11].

Становлення фінансової грамотності здобувачів вищої освіти веде до правильної фінансової поведінки, передання її наступним поколінням, укорінення в суспільстві як невід'ємної компетенції людини. Сучасний випускник повинен володіти ключовим набором компетентностей, що спрямований на збільшення його людського капіталу, підвищення конкурентоспроможності та професіоналізму [12, с. 38].

Інтеграція фінансової грамотності вимагає переосмислення педагогічною наукою для впровадження в систему освіти та стикається з концептуально-методологічними й практичними суперечностями, такими як:

- застосування педагогічних методів при викладанні фінансової грамотності;
- дефіцит кваліфікованих коучів, здатних навчити здобувачів вищої освіти змісту фінансової грамотності;
- необхідність організації освіти, всеохоплюючого навчання молодого населення;
- необґрунтовано короткий проміжок часу для освоєння матеріалів із фінансової грамотності.

Показники фінансової грамотності варіюють і визначаються факторами, що пов'язані з процесом викладання та навчання, особливо з на-

данням фінансової освіти [13, с. 258]. Значна неоднорідність фінансової грамотності населення свідчить про те, що економічно вразливі групи перебувають у ще несприятливішому становищі через відсутність фінансових знань [14, с. 581].

У сучасному світі не можна все життя керуватися тими самими принципами: на кожному етапі розвитку людина повинна переосмислювати свої переконання. Оптимальним способом фінансової самоосвіти може стати спілкування, що дасть змогу розвинути критичне мислення, навчитися висловлювати власну думку та приймати важливі фінансові рішення.

Фінансова грамотність синхронно переплітається також із правовими знаннями, що збільшує інтерес до цієї сфери знань, яка досить легко й максимально продуктивно може бути засвоєна здобувачами вищої освіти для їх подальшої життєдіяльності та функціонування в суспільстві.

Посилення фінансової соціалізації дасть можливість здобувачам освіти використовувати власні ідеї, керувати своїм життям і кар'єрою, розв'язувати проблеми, формувати загальнонаціональні цінності та брати участь у розвитку суспільства. Важливими результатами підвищення фінансової грамотності є виховання відчуття відповідальності за прийняті рішення, розвиток уміння працювати в команді, реалізовувати спільні проекти, які мають фінансову й суспільну цінність. Окрім того, це змінить українську фінансову культуру, сприятиме зростанню добробуту населення, формуванню в суспільстві європейських стандартів фінансової поведінки, покращенню

щить взаємовідносини з різними фінансовими установами та організаціями, трансформує фінансовий сектор і знизить імовірність настання кризових явищ.

Резюмуючи, слід зазначити, що фінансова грамотність є рушійною силою розвитку країни, її економічного зростання й поліпшення показників соціального розвитку. Це той багаж знань і навичок, який здатний сформулювати правильне ставлення до особистих грошей та допомогти людині приймати вигідні для себе рішення.

Фінансова грамотність вигідна як людині, так і державі. Це не ефемерне поняття, а реальна сукупність знань та навичок, які точно знадобляться в повсякденному житті. Попри розвиток інформаційних технологій і зусилля громадських інститутів, рівень фінансової грамотності населення України залишається незадовільним. Тож варто продовжувати працювати в цьому напрямку, адже саме фінансова грамотність кожного громадянина є запорукою покращення якості життя й процвітання всієї країни.

Список використаних джерел

1. Бречко О. Фінансова і цифрова грамотність як базові складові розвитку сучасного інформаційного суспільства. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2019. Вип. 24. С. 129–135. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38305/1/Бречко.pdf>.
2. Гаврилко Т. О., Довгань М. М. Фінансова грамотність населення: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 30 (2). С. 48–52. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_30\(2\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_30(2)_13).
3. Щокіна Є. Ю., Черепанова Н. О., Гужва О. А. Фінансова грамотність як запорука соціального та економічного розвитку держави. *Економічні науки. Сер. : регіональна економіка*. 2020. Вип. 17. С. 296–302. DOI: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2020-17\(67\)-29](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2020-17(67)-29).
4. *Organisation for Economic Co-operation and Development* : вебсайт. URL: <https://www.oecd.org/>.
5. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні. *USAID*. Київ, 2019. URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/06/Financial-Literacy-Survey-Report_June2019_ua.pdf.
6. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021 : звіт за результатами дослідження. *USAID*. Київ, 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4.
7. За останні три роки рівень фінансової грамотності українців поліпшився – результати дослідження / Національний банк України. 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/za-ostanni-tri-roki-riven-finansovoyi-gramotnist-ukrayintsiv-polipshivsya--rezultati-doslidjennya>.
8. Ліга амбасадорів фінансової грамотності. *Фонд гарантування вкладів фізичних осіб* : вебсайт. URL: <https://www.fg.gov.ua/articles/50943-liga-ambasadoriv-finansovo-gramotnosti.html>.
9. Савчук Н. Фінансова грамотність: сутність і перспективи розвитку. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Сер. : філософські науки*. 2021. Вип. 1. С. 92–97. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-1\(26\)-92-97](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-1(26)-92-97).

10. Гончар Л. В., Гарна С. О., Мартиненко А. О. Фінансова грамотність населення України як фактор успішного розвитку держави. *Інноваційна економіка*. 2019. № 1-2. С. 182–186. URL: <http://www.inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/28/28>.

11. Калініченко О. О., Вікарчук О. І., Ніколаєнко С. М. Фінансова грамотність – запорука успішного населення. *Економіка. Управління. Інновації. Сер. : економічні науки*. 2019. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2019_1_5.

12. Кузьменко Ю. Формування компетентності «підприємливість та фінансова грамотність»: сучасні орієнтири. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Сер. : педагогіка*. 2018. Вип. 2 (8). С. 36–39. URL: <https://pedvisnyk.knu.ua/index.php/pedagogy/article/view/164/322>.

13. Vaaler A., Wilhelm J. Teaching financial literacy through the use of market research and advertising instruction: A Non-traditional approach. *Reference Review*. 2020. No. 48 (2). P. 258-270. DOI: <https://doi.org/10.1108/RSR-11-2019-0081>.

14. Stolper O. A., Walter A. Financial literacy, financial advice, and financial behavior. *Journal of Business Economics*. 2017. No. 87. P. 581-643. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11573-017-0853-9>.

Sofiia Dombrovskia

Ph. D. (Economics), Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine, sonyadombr@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5589-7837>

MODERN METHODS OF DEVELOPING FINANCIAL LITERACY AMONG THE UKRAINIAN CITIZENS

Abstract. The presented work describes the urgency and necessity of the formation of financial literacy among the population of Ukraine. The importance of financial literacy formation among the youth of the country is substantiated, especially it is necessary for higher education seekers, which are potential carriers and future transmitters of knowledge and skills to the next generation. The essence and significance of financial literacy of a person are analyzed, and its main characteristics and features are described. The analysis of statistical information on the main components of the Financial Literacy Index of the Organization for Economic Cooperation and Development of the population of Ukraine was conducted based on such factors as age, sex, level of education and place of residence (city or village). It is established that the category of the young population of Ukraine needs knowledge and skills in financial literacy and rational financial behavior the most. The preconditions of the low level of the Financial Literacy Index of the young population of Ukraine are described. The main reasons for financial illiteracy are the lack of information, knowledge and skills on financial literacy acquired in the family and educational institutions. The article justifies the significance and importance of integration of financial literacy in the form of an educational component for applicants in HEIs. The role and place of a teacher in HEIs for the development of financial literacy among students are described. The main conceptual, methodological and practical problems and contradictions of the introduction of financial literacy in the cognitive process of HEI students are presented. The main recommendations and proposals for improving the level of financial literacy of applicants for higher education in Ukraine are given. Current and innovative methods and ways allowing to improve the level of financial literacy of seekers of higher education in modern socio-economic conditions were highlighted.

Keywords: economic socialization, financial literacy, increasing the level of financial socialization, economic sciences, applicant for higher education.

References

1. Brechko, O. (2019). Financial and digital literacy as basic components of the development of the modern information society. *Regional aspects of the development of productive forces of Ukraine*, 24, 129-135. Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38305/1/Бречко.pdf> [in Ukrainian].
2. Havrylko, T. O., & Dovhan, M. M. (2018). Financial literacy of Ukraine: domestic and foreign experience. *Black Sea Economic Studies*, 30 (2), 48-52. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_30\(2\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_30(2)_13) [in Ukrainian].
3. Shchokina, E., Cherepanova, N., & Guzhva, O. (2020). Financial literacy as a guarantee of social and economic development of the state. *Economic sciences. Series: Regional economy*, 17, 296-302. DOI: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2020-17\(67\)-29](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2020-17(67)-29) [in Ukrainian].
4. OECD. (n. d.). *Organisation for Economic Co-operation and Development*. Retrieved from <https://www.oecd.org/>.
5. USAID. (2019). *Financial literacy, financial inclusion and financial well-being in Ukraine*. Kyiv. Retrieved from http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/06/Financial-Literacy-Survey-Report_June2019_ua.pdf [in Ukrainian].
6. USAID. (2021). *Financial literacy, financial inclusion and financial well-being in Ukraine in 2021*. Kyiv. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4 [in Ukrainian].
7. National Bank of Ukraine. (2021). *Over the past three years, the level of financial literacy of Ukrainians has improved – the results of the study*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/za-ostanni-tri-roki-riven-finansovoyi-gramotnist-ukrayintsiv-polipshivsysya-rezultati-doslidjennya> [in Ukrainian].
8. Deposit Guarantee Fund. (DGF). (n. d.). *League of Ambassadors of Financial Literacy*. Retrieved from <https://www.fg.gov.ua/articles/50943-liga-ambasadoriv-finansovo-gramotnosti.html> [in Ukrainian].
9. Savchuk, N. (2021). Financial literacy: essence and development prospects. *Pedagogical innovations: ideas, realities, perspectives. Series: Philosophical sciences*, 1, 92-97. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-1\(26\)-92-97](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-1(26)-92-97) [in Ukrainian].
10. Honchar, L. V., Harna, S. O., & Martynenko, A. O. (2019). Financial literacy of the population of Ukraine as a factor for the successful development of the state. *Innovative economy*, 1-2, 182-186. Retrieved from <http://www.inneco.org/index.php/innecoua/article/view/28/28> [in Ukrainian].
11. Kalinichenko, O. O., Vikarchuk, O. I., & Nikolaienko, S. M. (2019). Financial literacy is a key of successful society. *Economy. Management. Innovations. Series: Economic sciences*, 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2019_1_5 [in Ukrainian].
12. Kuzmenko, Yu. (2018). Formation of competency "entrepreneurship and financial literacy": modern landmarks. *Bulletin of KNU named after Taras Shevchenko. Series: Pedagogy*, 2(8), 36-39. Retrieved from <https://pedvisnyk.knu.ua/index.php/pedagogy/article/view/164/322> [in Ukrainian].
13. Vaaler, A., & Wilhelm, J. (2020). Teaching financial literacy through the use of market research and advertising instruction: A Non-traditional approach. *Reference Review*, 48(2), 258-270. DOI: <https://doi.org/10.1108/RSR-11-2019-0081>.
14. Stolper, O. A., & Walter, A. (2017). Financial literacy, financial advice, and financial behavior. *Journal of Business Economics*, 87, 581-643. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11573-017-0853-9>.